

Geloof Zij is dominee, hij pastoor

Duivel? Heilige Geest!

Twee geloven op een kussen, daar slaapt de duivel toch tussen? Nee, zeggen Idelette Otten en Henk Schoon, al dertig jaar getrouwd. „Daar is de heilige geest aan het klussen.” Idelette (59) is dominee in de protestantse kerk, Henk (58) is pastoor in de oud-katholieke kerk (lees: niet-rooms). „Wij houden elkaar goed vast. Dat 'moeten' de kerken ook doen. Protestant en katholiek, die scheiding is veel te veel in beton gegoten. Jezus droeg ons op één te zijn.”

Een protestant en een katholiek in één bed, samen aan de eettafel, dat kon echt niet tot in de jaren zestig van de vorige eeuw, de jaren waarin Idelette en Henk het levenslicht zagen. In het verzuilde Nederland leefden protestanten en katholieken strikt gescheiden van elkaar. Je had je eigen kring. Zelfs je brood kocht je, als rechtgeaarde katholiek, bij je eigen mensen. Niet bij de protestantse bakker. Het gebeurde in de vorige eeuw toch geregeld, verliefd worden op andersdenkenden. Dan was het: uitmaken. Een vrouw vertelt in een documentaire van de joodse schrijfster, historica en radio-maakster Michal Citroen hoe ze als gereformeerd jong meisje haar katholieke verkering de familie probeerde binnen te loodsen. 'Hij is christelijk', verklaarde het meisje thuis. 'Ik loog niet. Ik zei niet van welke kant.' Haar ouders waren gecharmeerd van de jongen maar toen ze ontdekten dat hij katholiek was, moest zij het uitmaken. Er zijn op die manier heel wat harten gebroken en vervolgens huwelijken gesloten tussen mensen die dan wel van hetzelfde geloof waren maar niet gek van elkaar. 'De duivel, dat was mama', zegt in de documentaire een andere vrouw die haar

moeder nooit heeft vergeven dat ze haar dochter dwong haar grote liefde op te geven. Henk Schoon had geen ouders die het maar niks vonden, een andersdenkende. Hoe kon het anders? Het waren de jaren tachtig, de ontkerkelijkheid was de samenleving binnen geslopen. Henks moeder was jarenlang actief in het bestuur van de oud-katholieke kerk maar z'n vader? Die was helemaal geen lid van de kerk. De vriendin van zoon Henk zette uit eigen beweging een punt achter hun prille verkering nadat hij haar zijn diepste gevoelens had toevertrouwd, uitgelegd had dat het geloof hem een kracht gaf die hem richting gaf. „Zij begreep het niet helemaal.”

Vrij bestaan

Henk ging theologie studeren aan de Universiteit van Amsterdam (UvA). „Niet om pastoor te worden maar om meer te weten te komen van de Bijbel.” Hij was vaak bij zijn ouders in IJmuiden, vanwege zijn lidmaatschap van een Gregoriaans zangkoor en deelname aan een passiespel in zijn geboorteplaats. Op de universiteit ontmoette hij Idelette, een domineesdochter, die al vanaf haar zestiende had geroepen dat ze hetzelfde beroep wilde uitoefenen als haar vader.

“Gaan we naar de kerk van mama of van papa?”

“Elkaar vasthouden, dat is ons huwelijk”

In haar ogen had haar vader een hartstikke vrij bestaan dat ook nog eens raakte aan haar passie voor acteren. „De kerk, op de kansel staan, is ook een soort performance.” Helemaal mooi vond ze het dat haar vader meteen ook het maatschappelijk werk 'meepikte'. „We waren alle twee kerkelijk. Dat viel op in Amsterdam”, zegt Idelette. Als vanzelf trokken zij en Henk naar elkaar toe. „Omdat hij aan een passiespel meedeed - hij speelde Jezus - had hij een vlassig baardje laten staan. „Ik vond hem eerst verschrikkelijk. Een saaie jongen.” Maar toen Henk na een vakantie zongebroind en blakend terugkeerde op de UvA, viel ze als een blok voor hem. Zij nam het initiatief, geheel tegen haar principes in. „Ik verzoon een list en zei tegen hem dat we bij de hoogleraar moesten komen om te praten over onze scriptie.” Hij: „Ik meldde me en toen zat zij daar met haar agenda open voor een date.” Zij: „Als ik op hem had moeten wachten, was er niks gebeurd.” Voor ze het wisten zaten ze in de bioscoop te kijken naar een vertoning van 'Rumble Fish'.

Rituelen

De twee hadden aan weinig woorden genoeg. Bij haar kon hij wel zeggen dat God een relatie met hem is aangegaan. Zij was onder de indruk van de oud-katholieke gebruiken en rituelen waarmee hij haar liet kennismaken. „In de Paasnacht zetten 'ze' in de kerk de uittocht van de Israëlieten uit Egypte in scène. Dat maakt meteen helder waar het om gaat.” Henk leerde haar een kruisje te slaan. „Het kruis wil zeggen 'ik volg christus op de weg van het kruis, ik leid ook een leven in overgave en liefde.’” Idelette leerde in 2017, het jaar van vijfhonderd jaar Reformatie, van Luther: 'Leer je kinderen een kruisje slaan'. Ze luisterde goed als Henk schetste hoe de oud-katholieke kerk bereid is om de eigen tradities kritisch te bekijken en voortdurend aansluiting probeert te vinden bij de veranderende tijd. Henk: „In 1922 bijvoorbeeld is het celibaat voor priesters afgeschaft. Gehuwden van gelijk geslacht kunnen in de kerk de zegen krijgen.” Idelette overwoog om oud-katholiek te worden. Maar: „'Ze' lieten toen nog geen vrouwen toe in het priesterambt.” Enige jaren na hun afstuderen, in 1995, zouden vrouwen pas een volledig gelijkwaardige plaats krijgen in de oud-katholieke kerk en konden ze diaken, priester en bisschop worden. Idelette bleef bij haar kerkgenootschap en bedacht dat het protestantisme in wezen ook katholiek is en pas ontstond in de Reformatie in de zestiende eeuw. „Het is hetzelfde geloof. De apostolische geloofsbelijdenis bidden we allemaal. We zijn allemaal christenen, gezalfden dus. Je kunt ook zeggen dat het allemaal voortkomt uit het jodendom. Jezus was een jood.” Ze zou zo graag de scheidslijnen neerhalen tussen Henks kerk en de hare. Ze ziet haar ideeën bevestigd in de

oorspronkelijke betekenis van het woord katholiek. „Het Griekse kat'holos betekent 'omvattend', 'gericht op heelheid.’” Henk dacht er net zo over. De twee stonden mede aan de wieg van het Oecumenisch Forum voor Katholiceit dat zoekt naar een katholieke, op heelheid gerichte spiritualiteit. Zij is nu bestuurslid, hij penningmeester. Hun drie kinderen lieten ze dopen in achtereenvolgens de protestantse kerk door een oud-katholieke bisschop, door een dominee in de protestantse kerk en in de oud-katholieke kerk door Henks broer (sinds 2009 bisschop van het oud-katholieke bisdom Haarlem). Toen ze opgroeiden, was het thuis: 'Gaan we naar de kerk van mama of van papa?'. „De kinderen vonden de oud-katholieke kerk leuker, daar was meer te zien en te doen.”

Ruziën

Als volwassenen bewegen de kinderen zich tussen twee uitersten als het gaat om het geloof: de zoon vindt dat mensen niet kunnen weten of er een God bestaat en noemt zich dus agnost. Een dochter heeft zich in de beide geloven van haar ouders verdiept. Ze studeerde theologie in Groningen én doorliep het oud-katholieke seminarie. Ze moet binnenkort de afslag nemen: wordt ze pastoor of dominee? „Dat is een moeilijke keuze voor haar. Daarmee hebben wij haar opgezaald.” Haar ouders denken dat haar hart ligt bij de oud-katholieke kerk. Ook omdat de geestelijken onderling meer een band samen hebben dan de voorgangers in de protestantse kerk. Dit is het kind dat in de protestantse kerk gedoopt is.

Henk en Idelette ruziën heus wel eens. Zij: „Maar nooit over het geloof of de kerk. Als we een geschilpunt hebben, zoeken we de dialoog.” Hij: „Elkaar vasthouden, dat is ons huwelijk.” Dat Idelette vindt dat het protestantisme in wezen katholiek is, levert haar alleen soms problemen op met de kerkangangers. In Enkhuizen was de weerstand groter dan in Vleuten waar ze nu werkt, hoewel er in Vleuten ook af en toe wat acceptatieperikelen zijn. Idelette sloeg in 2017 een keer per ongeluk een kruisje tijdens de dienst in de kerk. „Dat zit er zo in. Thuis doe ik namelijk met Henk mee.” Na afloop van de dienst kwam een kerklid naar haar toe: 'U hebt mijn hele dienst verpest'. Idelette: „Maar alles wat ik doe staat in het dienstboek van de protestanten.” Nu slaan meer mensen in Idelettes kerk kruisjes en worden er zelfs kaarsjes gebrand. Idelette vindt de naam Torenpleinkerk niet passend en zou de kerk haar oorspronkelijke naam, Willibrordkerk, willen teruggeven. Bovendien zijn er plannen om het pas gerestaureerde kerkgebouw te voorzien van een glas-inlood-raam met een afbeelding van Willibrord. Eens in de maand heeft zij een zondag vrij en wordt de dienst gedaan door een gastvoorganger. Volgend jaar staat Henk hier op de kansel.

Leonie Groen

Idelette Otten en Henk Schoon.

FOTO ERNA FAUST